

Wydaje się, że zjawisko petaloidalności, tj. przejścia pręcików w płatki i powstającej w związku z tym pełnokwiatowości, można właśnie obserwować na powyższym przykładzie wielopłatkowości u jaskra wielokwiatowego. Możliwe iż w tym przypadku nawożenie mogło być czynnikiem powodującym zjawisko petaloidalności.

JANINA SZOBER

Ogród Botaniczny UW

KILKA SŁÓW O INTERESUJĄCYCH GATUNKACH Z RODZINY PSIANKOWATYCH

W rodzinie psiankowatych (*Solanaceae*) znane są rodzaje lub tylko gatunki wykształcające na różnych częściach nadziemnych mniej lub bardziej silne kolce.

U bielunia np. (*Datura*) kolcami okryte są jedynie owoce, wyjątek stanowi odmiana *D. stramonium* L. var. *inermis*, której owoce są ich pozbawione. Nazwa odmianowa podkreśla, że bezbronność torebek jest zjawiskiem nietypowym dla tego rodzaju. Większość natomiast przedstawicieli rodzaju psianka (*Solanum*) pozbawiona jest kolców. Wyjątki stanowią niektóre gatunki występujące w St. Zjedn. Am. Półn. i w Abisynii.

Z „kolczastych“ psianek Ogród nasz w kolekcjach swych posiada: *Solanum sisymbriifolium* Lam., *S. rostratum* Dun. i *S. citrullifolium* A. Br.

Solanum sisymbriifolium jest rośliną roczną, dochodzącą do 2 m wysokości, silnie rozgałęzioną, o łodygach pokrytych długimi (2—3 mm), mocnymi, pomarańczowymi kolcami (ryc. 1). Takie same kolce występują na osiach kwiatostanów, szypułkach kwiatowych, mięsistych działkach kielicha i na nerwach zarówno dolnej, jak i górnej powierzchni liści. Spomiędzy sztywnych, kolczastych, lekko odwinętych działek wyłania się czerwono zabarwiona, duża (do 3 cm), mięsista, lśniąca jagoda. Piękny zestaw barw: pomarańczowe kolce, żółto-zielone działki kielicha i jaskrawo czerwone owoce na tle soczystej zieleni, głęboko wcinanych liści (ryc. 2) czynią roślinę wysoce ozdobną.

Ojczyzną tego gatunku są stany Oregon i Kalifornia oraz wybrzeża Oceanu Atlantyckiego.

Na wiosnę, w miejscu gdzie na jesieni roku poprzedniego opadły jagody, wyrastają całymi kępami jasnozielone, nieuzbrojone jeszcze siewki.

Solanum rostratum Dun. jest rośliną roczną, niską, dochodzącą zaledwie do 80 cm, krzaczasto rozgałęziającą się, o uzbrojonych w długie, ostre, słomianożółte kolce — łodygach, pędach kwiatostanowych, liściach i działkach kielicha. Zielone, nawet po dojrzeniu, jagody są całkowicie ukryte w kolczastych kielichach, które otaczają je tak ściśle, że stwarzają wrażenie zrosniętych z owocami (ryc. 3). Jagody dojrzewają bardzo późną jesienią, nasiona do ziemi dostają się po uschnięciu rośliny. *S. rostratum* występuje w licznych stanach części środkowej Ameryki Pół-

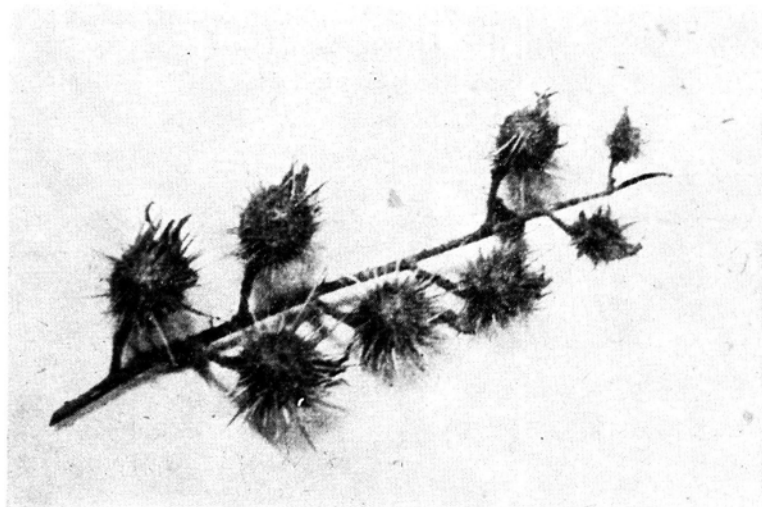
Ryc. 1. *Solanum sisymbriifolium*, Lam.
Gałązka z dojrzałym owocostanem

Ryc. 2. *Solanum sisymbriifolium* Lam.

nocnej wzdłuż brzegów Missouri. Jako chwast zawleczony został do szeregu innych stanów np. Oregonu, Kalifornii i Ontario. We Florze ZSRR podawany jest z Kaukazu z zaznaczeniem, że jest to roślina zawleczona.

Trzecim z kolei gatunkiem uzbrojonym w kolce jest *Solanum citrullifolium* (syn. *S. heterodoxum* Dun.). Silnie rozgałęziony tworzy podobnie jak gatunek

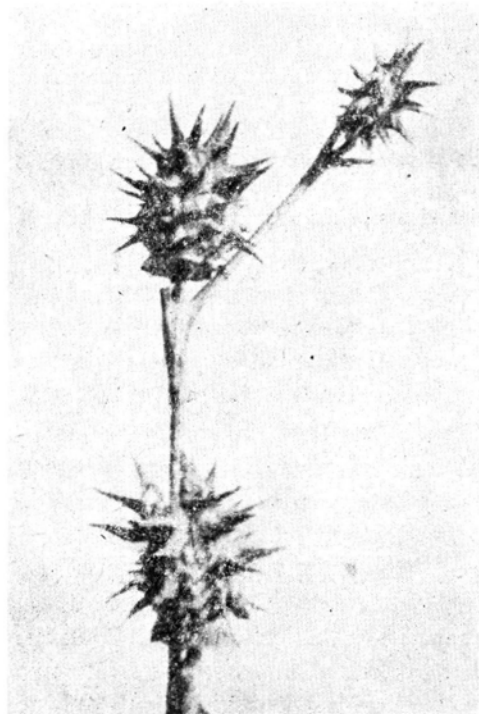

Ryc. 3. *Solanum rostratum* Dun. Owocostan

poprzedni gęste kępy. Mocne, długie do 1,3 cm, kolce pokrywają łodygę, nerwy obu powierzchni liści oraz działki kielicha, zrosniętego z jagodą. Nasiona dojrzewają późną jesienią i opadają na ziemię wraz z całą zeschniętą rośliną.

S. citrifolium występuje wraz z *S. rostratum* w stanie Kansas, Oklahoma aż do Teksasu.

W uprawie opisane gatunki wymagają żyznej, niezakwaszonej, zasilonej kompostem ziemi. Wskazane jest więc na jesieni lub wczesną wiosną, na miesiąc przed

Ryc. 4. *Datura ferox* L. Owoce

siewem, działkę przeznaczoną pod psianki posypać niewielką ilością wapna, po kilku zaś dniach zasilić ją i przekopać. Nasiona należy wysiewać wprost do gruntu; w przypadku wysiewu do doniczek ustawionych w inspekcje, siewki należy prznosić z całą bryłą, by nie uszkodzić delikatnego systemu korzeniowego.

Z rodziny psiankowatych na uwagę zasługuje także amerykański gatunek bielunia (*Datura ferox* L.) o szczególnie interesujących owocach. Na szczycie widlasto rozgałęzionych pędów wyrastają duże torebki o wymiarach 6—7×3—3,2 cm, pokryte długimi, grubymi, silnie zaostrozonymi kolcami (ryc. 4). Wrażenie silnego uzbrojenia podkreśla fakt, że kolce są, w porównaniu z innymi gatunkami, odlegle od siebie rozstawione i prawie wszystkie są jednakowej długości (od 1,5—2 cm).

Po dojrzaniu nasion torebka otwiera się kłapami; w tym czasie na kolcach uwydatniają się gęsto przebiegające, grube nerwy, zbiegające się od sztyletowatego wierzchołka aż ku nasadzie.

Ojczyzną *Datura ferox* jest Azja, jako zawleczona notowana jest również w dolinie rzeki Sacramento.

LITERATURA

Abrams L., 1960. Illustrated Flora of the Pacific States, Stanford, California.

Britton N., Britton A., 1898. An Illustrated Flora of the Northern United States Canada and the British Possessions, New York.

Flora SSSR., 1955. t. XXII, Moskwa.

Gleason H. A., 1963. Manual of Vascular Plants of Northeastern United States and Adjacent Canada, New York.

Hitchcock L., 1959. Vascular Plants of the Pacific Northwest, Washington.

WANDA WRÓBEL-STERMIŃSKA

Ogród Botaniczny UJ

PRZYCZYNEK DO POZNANIA DWU LIAN TROPIKALNYCH: *Boussingaultia baselloides* H. B. ET KTH. i *Bougainvillea spectabilis* WILLD.

Na temat lian tropikalnych pisano już w Biuletynie Ogródów Botanicznych (nr 3/59, 2/60), lecz warto jeszcze wspomnieć o dwu pnączach wymienionych w tytule a uprawianych w krakowskim Ogrodzie Botanicznym.

Boussingaultia baselloides (rodz. *Basellaceae*)* jest pnączem z suchszych terenów tropikalnych Ameryki Płd. — z Ekwadoru. Nazwa rodzaju pochodzi od słynnego chemika, podróżnika francuskiego J. B. Boussingaulta, który żył w latach 1802—1887. Liana ta posiada grube korzenie oraz rozgałęzione, obłe, liczne pędy, dochodzące do 6 m długości. Starsze łodygi drewnieją, tworząc silnie poskręcane pętle, partie szczytowe natomiast pozostają zielne, wykazując tendencje do lewostronnego zwijania się. Mięsiste, krótko ogonkowe, skrętoległe liście, sercowatego kształtu, dochodzą do 18 cm długości i 14 cm szerokości. W pachwinach liści wyrastają wegetatywne bulwki, które są skróconymi pędami. W młodych stadiach swego rozwoju są one zielone, różnego kształtu, starsze zaś szarozielone — osiągają 10 do 15 cm długości (ryc. 1 b, c). Dowodem ich pędowego pochodzenia są wyrastające na nich niekiedy szczytkowe liście lub kwiatostany (ryc. 1 a). Bulwki

* Od Redakcji: obecnie dla rodzaju *Boussingaultia* używa się nazwy *Andredera* Juss. (patrz J. C. Willis).